

STUDIE SEKTORU NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ V PARDUBICKÉM KRAJI (SVAZEK II)

Zpracovaná v rámci projektu SROP 3.3 Posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů v podmínkách Pardubického kraje

Kapitola 8 - Volný čas, sport a tělovýchova

Listopad 2006

ZPRACOVATEL STUDIE

Název	První regionální rozvojová a.s.
Ulice	Pernštýnská 14
Obec	Pardubice
PSČ	530 02
IČ	26002531
Internetová adresa	http://www.prr.cz
Kontaktní osoba	Ing. Jiří Krátký
Telefon	+420 464 629 100
E-mail	info@prr.cz

Oborové studie zpracoval tým konzultantů společnosti První regionální rozvojová a. s. pod vedením ing. Karla Borovičky. Podíleli se ing. Aleš Berka, ing. Jiří Krátký, ing. Michal Holý a ing. Monika Stiborková.

Datum zpracování: listopad 2006

Za pomoc se zpracováním kapitoly a profesionální přístup děkujeme těmto lidem:

- Bc. David Matýsek (Klub hurá kamarád o. s.) (K)
- Mgr. Kazimír Svoboda (Magistrát města Pardubice) (O)
- Roman Málek (Občanské sdružení Altus) (K)

OBSAH

8	VOLNÝ ČAS, SPORT A TĚLOVÝCHOVA	7
8.1	Úvod	7
8.2	Popis cílových skupin a jejich potřeb	8
8.2.1	<i>Děti a mládež ohrožené sociální exkluzí</i>	9
8.2.2	<i>Sekundární cílové skupiny</i>	16
8.3	Síť služeb v kraji	16
8.3.1	<i>Bílá místa v síti služeb</i>	17
8.3.2	<i>Vybrané charakteristiky NNO v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy</i>	17
8.4	Použité pojmy	18
8.5	Použité zdroje	19

SEZNAM TABULEK

Tab. 8-1: Odhad počtu dětí a mládeže ohrožených nebo postižených sociální exkluzí podle jednotlivých skupin	10
Tab. 8-2: Věkové složení romské národností menšiny v ČR v %	10
Tab. 8-3: Průměrný počet účastníků volnočasových aktivit NNO (respondentů)	18

SEZNAM GRAFŮ

Graf 8-1: Obyvatelstvo hlásící se k romské národnosti v ČR podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001 ... 11

8 VOLNÝ ČAS, SPORT A TĚLOVÝCHOVA

8.1 Úvod

Volný čas hraje významnou roli především u dětí a mládeže. Současnou situaci v této oblasti lze popsat pomocí hodnocení publikovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR¹:

Současný vývoj volnočasových aktivit dětí a mládeže není příliš pozitivní. Prohlubuje se spíše pasivita, konzumnost a nenáročnost aktivit. Snižuje se frekvence aktivit. Pouze jedna aktivita má každodenní frekvenci. Jedná se o sledování televize. Mezi týdenní aktivity patří poslech hudby, četba časopisů, schůzky s přáteli a nicnedělání. Měsíční frekvenci většinou mají návštěvy restaurací a kaváren, aktivní sportování, návštěva diskoték, kina, večírky, turistika, studium a mimoškolní vzdělávání. Závažným se jeví mizení podílu volného času, který mládež věnuje vzdělávání. Tento trend může mít celospolečenský a ekonomický dopad, protože moderní civilizační procesy charakterizuje provázanost ekonomiky, vzdělanosti, vědy a kultury.

Vzhledem k tomu, že do cílových skupin NNO v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy² lze zařadit v podstatě všechny obyvatele kraje (jak děti a mládež, tak dospělí a seniory), je tato kapitola dále zaměřena pouze na tu část obyvatel kraje, u kterých je poskytování volnočasových aktivit ze společenského hlediska nejvíce žádoucí - tzn. děti a mládež ohrožené sociální exkluzí. Tyto děti a mládež představují nejvíce rizikovou skupinu z hlediska ohrožení sociálně patologickými jevy.³

Velká část skupin dětí a mládeže již byla zpracována v dalších částech této studie⁴, proto tato část bude představovat především průřezovou kapitolu, shrnující poznatky o této cílové skupině z ostatních částí. Dále pak bude mapovat roli volnočasových aktivit jako nástroje umožňujícího prevenci sociálně patologických jevů a přispívajícího k opětovné integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva (dětí a mládeže).

Kapitola se nezaměřuje na aktivity těch zařízení, které mají charakter příspěvkových organizací veřejnoprávních institucí, např. domů dětí a mládeže, středisek volného času či kulturních zařízení. V této kapitole jsou sportovní aktivity cílových skupin brány jako jedna z forem trávení volného času.

¹ Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. 2002 (<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/olnycas.pdf>)

² V dalším textu jsou pro zjednodušení aktivity v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy často označovány kratším termínem volnočasové aktivity.

³ termíny sociálně patologické jevy a sociální exkluzí jsou vysvětleny v následujícím textu a ve slovníčku pojmů (kap. 8.4).

⁴ viz kap. 8.2.1

Dosavadní práce v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy se zabývala spíše monitoringem organizací, které měly či mají zájem o vznik střešní organizace – Krajské rady dětí a mládeže. Analýza zaměřená na NNO s volnočasovými aktivitami a pojatá z hlediska zájmu o zamezení sociální exkluze a prevence sociálně patologických jevů nebyla v kraji doposud zpracována.

Cílem této kapitoly je především shrnutí informací z ostatních částí studie a aplikovat je na oblast volného času dětí a mládeže ohrožených sociální exkluzí.

8.2 Popis cílových skupin a jejich potřeb

Volný čas bývá sociology chápán jako doba, která zbude člověku po odečtení pracovní doby včetně přesčasů, tj. času pracovního, a dále času využitého na dopravení se z a do zaměstnání, času věnovaného domácnosti a rodině a času potřebného pro obstarání vlastních fyziologických potřeb, tj. času vázaného⁵.

Hlavními charakteristikami volného času jsou:⁶

- výběr činností, kterými člověk svůj volný čas naplní, je svobodný;
- volný čas má **hédonistickou povahu**, tzn. činnosti jsou v jeho průběhu prováděny pouze pro samotné potěšení z nich, požitek a blaho jimi způsobené jsou jejich jedinými účely;
- jednou z charakteristik je i **různorodost aktivit** naplňující volný čas, člověk pestrost potřebuje mj. proto, aby vyhověl svým různým potřebám;
- volný čas slouží, resp. může sloužit, k **rozvoji lidských schopností a vědomostí**, je prostorem pro rozkvět přirozené touhy po vzdělání a objevování;
- volný čas umožňuje **vyjádření individuality jedince**, tím, jak své volno tráví, vyjadřuje člověk sebe.

Významným znakem volného času je, že umožňuje prevenci sociální exkluze a výskytu sociálně patologických jevů.

Nejširšími uživateli volnočasových aktivit jsou děti a mládež, přesto zhruba desetina dětí denně zažívá nudu – ve svém volném čase se nemají čím zabývat, nebo se ničím zabývat ani nechtějí – prostě jsou doma a nedělají nic. Dalších téměř 30 % se v takové situaci ocitá několikrát za týden. Nadpoloviční většina školáků (56%) hraje hry na PC nebo surfuje na webových stránkách několikrát týdně, celá čtvrtina dokonce denně. Čtení knih je málo oblíbené – 63 % oslovených školáků přečte nanejvýš jednu knihu (nikoli učebnici) měsíčně.⁷

⁵ Zdroj: Sociologie a volný čas - Referáty studentů katedry Sociologie a katedry Sociální práce Filosofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (http://sociologie.unas.cz/uvod_do_sociologie.htm)

⁶ viz ⁵

⁷ Zdroj: Projekt Není nám to jedno! realizovaný za podpory společnosti Henkel ČR (www.henkel-smile.cz)

NNO působící v oblasti volnočasových aktivit se pomocí nabídky svých služeb snaží tyto negativní projevy soudobého životního stylu dětí a mládeže minimalizovat. Pod pojmem volný čas mládeže chápou NNO nejčastěji⁸:

- výchovu dětí a mládeže mimo rodinu a vyučování směřující k nabytí nových poznatků a zkušeností a zdokonalení získaných dovedností a schopností, osvojení a rozvoji pozitivních společenských postojů, s výjimkou činnosti škol a školských zařízení upravené zvláštními předpisy nebo učebními dokumenty;
- činnost zaměřená k účelnému využívání volného času dětí a mládeže.

Na základě vstupních parametrů uvedených výše⁹, byla identifikována jedna primární cílová skupina organizací nestátního neziskového sektoru v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy - děti a mládež ohrožené sociální exkluzí.

Jedinou sekundární cílovou skupinu tvoří v oblasti volnočasových aktivit rodiče těchto dětí.

8.2.1 Děti a mládež ohrožené sociální exkluzí

8.2.1.1 Vymezení cílové skupiny

Tuto primární cílovou skupinu tvoří děti a mládež ohrožené sociální exkluzí (tzv. ze sociálně znevýhodněného prostředí)¹⁰ ve věku do 26 let. Jedná se o osoby, které jsou sociálně patologickými jevy nejvíce ohroženy a řadí se sem zejména následující osoby (podrobněji popsané i v dalších částech této studie):

- romské děti a mládež (viz kapitola 2);
- děti a mládež přicházející z ústavní výchovy a podobných zařízení (viz kapitola 4);
- děti a mládež ohrožené drogou (viz kapitola 5);
- děti a mládež se zdravotním postižením (viz kapitola 3);
- jiné děti a mládež ohrožené sociální exkluzí.¹¹

8.2.1.2 Velikost cílové skupiny

Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně heterogenní skupinu osob, nelze přesně kvantifikovat velikost této cílové skupiny. Do určité míry ji ale lze odvodit na základě údajů obsažených v ostatních částech studie (viz Tab. 8-1).

⁸ Zdroj: o.s. Altus, Chrudim (<http://www.altus.chrudimka.cz/>)

⁹ viz úvod (kap. 8.1)

¹⁰ Nelze ovšem konstatovat, že se sociálně patologickými jevy se setkáváme pouze u dětí a mládeže pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí. Často se lze setkat s těmito jevy i u osob, které nejsou sociálně znevýhodněny.

¹¹ Do této podskupiny se řadí ty děti a mládež, které se z nějakého důvodu také potýkají s ohrožením sociální exkluzí a s rizikem vzniku sociálně patologických jevů. Může se například jednat o děti a mládež z rozpadajících se rodin, z rodin závislých na dávkách sociální péče, o děti a mládež se ztrátou sebeúcty apod.

Tab. 8-1: Odhad počtu dětí a mládeže ohrožených nebo postižených sociální exkluzí podle jednotlivých skupin

	Velikost skupiny	Poznámka
Romské děti a mládež	450 - 600	Údaj zahrnuje pouze děti do 14 let věku a byl zjištěn na základě aplikace věkové struktury romské národnostní menšiny udávané Českým statistickým úřadem na počet obyvatel romské národnosti v kraji zjištěný v rámci výzkumu sociálně vyloučených romských lokalit. ¹²
Děti a mládež přicházející z ústavní a ochranné výchovy	95	Jedná se o údaj ze statistiky Ústavu pro informace ve vzdělávání o odchodech osob ze zařízení ústavní a ochranné výchovy na území kraje za období 1.9.2004 - 31.8.2005.
Děti a mládež ohrožené drogou	86 671	V případě počtu dětí a mládeže ohrožených drogou či dalšími sociálně patologickými jevy je vzhledem ke společenskému zájmu třeba zahrnout do této skupiny všechny děti ve věku, kdy jsou těmito jevy ¹³ ohroženy nejvíce - tzn. 5 - 19 let.
Děti a mládež se zdravotním postižením	Nejistěno	-
Jiné děti a mládež ohrožené sociální exkluzí ¹⁴	Nejistěno	-

Zdroj: První regionální rozvojová a. s. na základě údajů z ostatních částí této studie.

8.2.1.3 Struktura cílové skupiny

Lze uvést pouze dílčí údaje o struktuře této cílové skupiny. Jedná se o údaje za jednotlivé podskupiny, které jsou v současnosti k dispozici. U některých z podskupin lze jejich strukturu charakterizovat na základě údajů z ostatních částí této studie.

Představu o podílu romských dětí a mládeže na věkové struktuře romské národnostní menšiny si lze utvořit na základě údajů Českého statistického úřadu¹⁵ (viz. Tab. 8-2 a Graf 8-1).

Tab. 8-2: Věkové složení romské národnostní menšiny v ČR v %

Věková skupina	Podíl (%) na celkové velikosti národnostní menšiny
0 - 14	37,7 %
15 - 64	60,6 %
65 a více	1,8 %

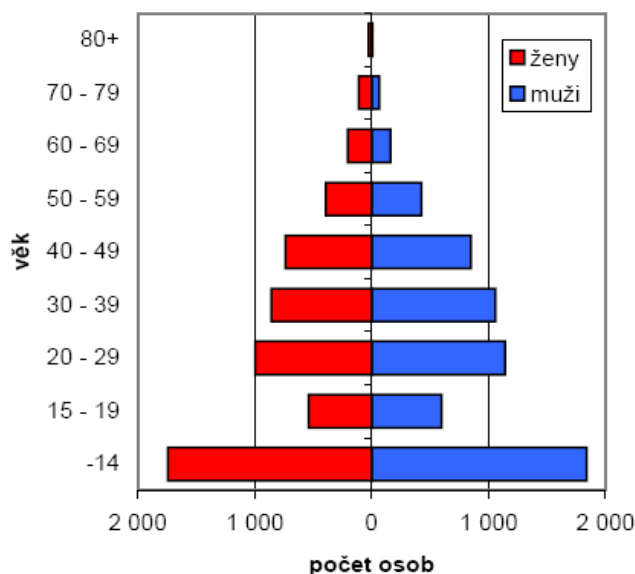
Zdroj: Český statistický úřad (<http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/publ/4114-03->)

¹² viz kapitola 3.

¹³ dle kapitoly 5.

¹⁴ Kvantifikace a bližší specifikace této skupiny pro její různorodost není možná.

¹⁵ Český statistický úřad však používá jiné členění věkové struktury a proto ji nelze zcela přesně aplikovat na podskupinu romských dětí a mládeže, tak jak je chápána v této analýze.

Graf 8-1: Obyvatelstvo hlásící se k romské národnosti v ČR podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001¹⁶

U dětí a mládeže přicházející z ústavní a ochranné výchovy a u dětí a mládeže se zdravotním postižením nejsou údaje pro popis struktury k dispozici.

Pro popis struktury dětí a mládeže s potenciálním ohrožením drogou je k dispozici hledisko jejich zkušeností s dostupností drogy. Problémem zejména u středoškoláků je malá informovanost mládeže v rizikovém období prvních kontaktů s drogami v kontextu velké dostupnosti těchto látek. Podle studie NEAD 2000, která byla zpracována pro okres Pardubice, je získání drogy snadné pro 64,6 % středoškoláků u marihuany, 32,7 % u extáze, 27,3 % u LSD a 24,9 % u pervitinu.¹⁷

8.2.1.4 Potřeby cílové skupiny

Z pohledu cílové skupiny je základní potřeba v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy stejné jako u ostatních dětí a mládeže. Je to potřeba **smysluplného a aktivního trávení volného času**, které plní funkce:

- relaxační - spočívající v aktivním trávení volného času zejména prostřednictvím:
 - vlastního sportovního vyžití,
 - odváznání se od všedního života pomocí komunity se společnými zájmy a chápáním a
 - přirozeného prostředí pro danou aktivitu (např. výsadba malých stromků v lese může být pro člověka „postiženého“ městských ruchem též relaxační volnočasovou aktivitou).

¹⁶ Zdroj: Český statistický úřad. Národnostní složení obyvatelstva. (Sčítání lidu, domů a bytů 2001) (<http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/publ/4114-03->) Další informace o struktuře této cílové skupiny viz také kap. 2.

¹⁷ Miovský, M., Urbánek, T. Studie NEAD 2000 - Nealkoholové drogy 2000 v okrese Pardubice. Brno: Sdružení Podané ruce. 2001.

- regenerační - potřeba nabrat nové síly a energii (odpočinek od školy a dalších povinností prostřednictvím aktivního trávení volného času);
- zábavnou - děti a mládež hledají takový způsob trávení volného času, který je bude bavit.

Z pohledu poskytovatelů služeb pro tuto cílovou skupinu v Pardubickém kraji jsou potřeby této cílové skupiny následující:

- potřeba výchovy (výchovného působení);
- potřeba sportovního vyžití;
- potřeba rekreace;
- specifické potřeby (související se speciálními zájmy daného jednotlivce) a
- **potřeba prevence společensky nežádoucích jevů.**

Volný čas dětí a mládeže ohrožených sociální exkluzí musí tedy být schopen reagovat na všechny z uvedených potřeb a omezit tak nebezpečí sociální exkluze těchto osob, zvýšit míru sociální orientace a snížit výskyt sociálně patologických jevů.

Dalšími přínosy volnočasových aktivit pro cílovou skupinu je možnost trávit volný čas aktivním způsobem, scházet se a navazovat přátelství (často v tzv. nízkoprahových klubech) a rozvíjet tak svou osobnost.

8.2.1.5 Služby zaměřené na cílovou skupinu

Z uvedeného výčtu potřeb je zřejmé, že volný čas dětí a mládeže obecně plní následující funkce:

- relaxační;
- regenerační;
- zábavnou;
- výchovnou;
- sociálně preventivní.

Z uvedených funkcí, zejména poslední - sociálně preventivní, představuje společenský požadavek na funkci volného času. Společensky nežádoucí jevy tvoří širokou škálu problémů, které zejména u dětí a mládeže ohrožených sociální exkluzí představují výrazné riziko zdravotní, společenské i ekonomické. Nejčastěji se jedná o problémy v následujících oblastech:

- záškoláctví;
- šikanování;
- užívání návykových látek, včetně alkoholu, kouření, anabolik, léků a dalších;
- kriminality, delikvence, vandalismu a jiných forem násilného chování;
- xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu;
- ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže;
- komerčního sexuálního zneužívání dětí;
- syndromu týraných a zneužívaných dětí;
- netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling);
- sekt a sociálně patologických náboženských hnutí;
- životního stylu (škodlivost kouření, pití alkoholu, kanabis, omamné psychotropní látky);
- kvalitní stravovací návyky (nadváha a obezita, bulimie, anorexie, tělesná aktivita)¹⁸;

¹⁸ Koncepce prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže na období 2006 - 2008. Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Zlínského kraje, 2005.

- virtuálních drog apod.

Služby NNO zaměřené na děti a mládež v oblasti volnočasových aktivit reflektují především základní strukturu potřeb z hlediska poskytovatelů (viz kap. 8.2.1.4). Cílové skupině¹⁹ jsou tudíž poskytovány:

- služby výchovného charakteru;
- služby zaměřené na sportovní aktivity;
- služby zaměřené na rekreační aktivity;
- služby zohledňující specifické zájmy příslušníků cílové skupiny.

Uvedená struktura služeb poskytovaných organizacemi nestátního neziskového sektoru v kraji vyplývá také z jejich četnosti - pravidelné činnosti a nahodilé (jednorázové) činnosti.

Služby výchovného charakteru jsou často dány minulostí a tradicí národa. Nejnavštěvovanějšími volnočasovými aktivitami jsou zejména kroužky uměleckého zaměření (téměř třetina školních dětí navštěvuje nějaký umělecký kroužek). O oblast volného času se dále stará řada celostátních sdružení typu Junák, Pionýr, Asociace turistických oddílů mládeže, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Zálesák, YMCA apod., ale také stovky organizací s místní působností (kluby, mateřská centra, atd.). Tyto organizace se snaží o rozvoj osobnosti, její zdatnost, toleranci, sebepoznání či porozumění. Většina těchto organizací působí kontinuálně a činnost se zpravidla opakuje 1x týdně a jsou ve velké míře soustředěny do větších obcí.

Další okruh služeb je zaměřen na **sportovní aktivity** z nejrůznějších oblastí na neprofesionální (neplacené) úrovni rozšířené po celém území kraje, včetně malých obcí. NNO nabízejí řadu aktivit pro trávení volného času - nejrozšířenějšími jsou: fotbal, volejbal, hokej, basketbal a řada dalších. Velká část organizací je sdružena v Českém svazu tělesné výchovy²⁰, Sokolu či Orli a jejich aktivity mají charakter přísně pravidelné opakující se činnosti (někdy i 2-3x týdně).

Do **služeb zaměřených na rekreaci** lze zařadit jak sportovní, tak výchovné volnočasové aktivity a jejich uživatelům se dostává stejných služeb s tím rozdílem, že se jedná o akce nepravidelné a většinou jednorázové. NNO, které tyto služby poskytují, jsou v mnoha případech výchovnými či sportovními organizacemi a rekreační volný čas využívají k rozšíření své členské základny nebo k vedlejší výdělečné činnosti sloužící k pokrytí hlavní činnosti sdružení (např. spolufinancování grantů).

¹⁹ Uvedené služby jsou poskytovány nejen dětem a mládeži ohroženým sociální exkluzí, nýbrž se jedná o obecnou strukturu služeb v oblasti volnočasových aktivit. Služby zohledňující specifika této cílové skupiny jsou popsány dále.

²⁰ Český svaz tělesné výchovy (ČSTV) je dobrovolným sdružením sportovních, tělovýchovných a turistických svazů s celostátní působností, tělovýchovných jednot a sportovních klubů i jejich sdružení, jsou-li ustavena jako občanská sdružení podle Zákona o sdružování občanů č. 83/1990 Sb. ČSTV vznikl 11. března 1990 a jeho posláním je podporovat sport, tělesnou výchovu a turistiku, sportovní reprezentaci České republiky a přípravu na ni, zastupovat a chránit práva a zájmy sdružených subjektů, poskytovat jim požadované služby a vytvářet ke vzájemné spolupráci potřebnou platformu. Subjekty sdružené v ČSTV si ponechávají samostatnost svého právního postavení, majetku a činnosti.

Služby zohledňující specifické zájmy příslušníků cílové skupiny jsou zpravidla poskytovány NNO, které lze popsat jako do určité míry uzavřené organizace (nejčastěji se jedná o občanská sdružení), které poskytují volnočasové aktivity pro vlastní základnu a svůj status používají spíše jen formálně (např. klub hráčů paintballu potřebuje pro svoje hráče pronájem části lesa).

Podmínkou užívání uvedených služeb dětmi a mládeží ohrožených sociální exkluzí je jejich nízkoprahovost²¹. Tuto podmínku plní spíše ty NNO, které se na tuto cílovou skupinu „specializují“ prostřednictvím specifických služeb:

- nízkoprahové kluby pro děti a mládež (někdy označované jako otevřené kluby);
- služby terénních prací s dětmi a mládeží.

Nízkoprahová centra (kluby, otevřené kluby) zpravidla poskytují dětem a mládeži ohroženým sociální exkluzí možnost rozvoje jejich osobnosti, prostřednictvím konkrétního zařízení nízkoprahového charakteru. V těchto zařízeních mohou aktivně trávit svůj volný čas, aniž by na ně byly kladeny příliš vysoké nároky na striktní dodržování pravidel (např. v oblasti docházky apod.). Provoz těchto center je zpravidla celotýdenní, nejčastěji v odpoledních hodinách. Děti a mládež mohou v centrech např.:

- účastnit se sportovních aktivit;
- vzdělávat se;
- používat IT vybavení včetně přístupu na internet;
- provozovat umělecké a tvůrčí aktivity (kroužky) apod.

Služby terénních prací jsou založeny na aktivitách pravidelných terénních pracovníků, kteří se přímo uvnitř cílové skupiny v domácím prostředí jejich příslušníků snaží o průběžné zjišťování a vyhodnocování potřeb. Následně pro osoby z této cílové skupiny přispívají k vytváření náplně jejich volnočasových aktivit, podmínek pro tyto aktivity v místě bydliště apod. V rámci terénních prací se terénní pracovníci nesoustředí pouze na volnočasové aktivity, ale zaměřují se zároveň na celou řadu dalších oblastí, které jsou popsány v dalších částech této studie (např. krizová intervence, doprovod do zdravotnických zařízení apod.). Prostřednictvím terénních prací mohou NNO mapovat výskyt sociálně patologických jevů u cílové skupiny a přispívat tak ke snižování jejich výskytu a rizik s nimi souvisejících.

8.2.1.6 Způsob práce s cílovou skupinou

Způsob práce s dětmi a mládeží v rámci volnočasových aktivit je u jednotlivých druhů těchto aktivit (výchovné, sportovní, rekreační, zohledňující specifické zájmy atd.) rozdílný. Obecně však lze charakterizovat společné principy práce členěné podle hlediska pravidelnosti a nepravidelnosti volnočasových aktivit²².

Zdroj: Český svaz tělesné výchovy (www.cstv.cz)

²¹ podrobněji popsáno v další části této analýzy (kap. 8.2.1.6)

²² Zdroj: o.s. Altus, Chrudim (<http://www.altus.chrudimka.cz/>)

V rámci **pravidelných volnočasových aktivit** nabízejí NNO uživatelům služeb pravidelně se opakující činnosti. Tyto aktivity probíhají většinou od září do června a „kopírují“ tak školní rok. V létě je navíc pro uživatele připraven letní tábor, soustředění či rekreace. Cílová skupina navštěvuje tyto volnočasové aktivity zpravidla 1-2x týdně (někdy i častěji) po dobu celého školního roku. Do této skupiny lze zařadit např. organizace typu Junák, Sdružení dobrovolných hasičů, Pionýr, apod. a řadu dalších organizací bez celostátní působnosti. Podobně fungují např. i Domy dětí a mládeže a Střediska volného času, případně jazykové školy, v převážné většině případů se však nejedná o NNO. V kategorii pravidelných volnočasových aktivit se nacházejí organizace, které potřebují pro svou činnost určité zázemí (např. zasedací místnost, klubovnu apod.) a na provoz tohoto zázemí vybírají od uživatelů členské příspěvky. Tzn. účastníci pravidelných volnočasových aktivit jsou zpravidla členy dané organizace.

Mezi organizacemi pořadajícími pravidelné volnočasové aktivity se nachází zejména NNO umožňující svým členům následující aktivity:

1. **Oborově zaměřené kluby a skupiny** (např. ochránci přírody, modeláři, skauti apod.) - jejich běžný rok začíná v září a končí v červnu následující rok. V období školních prázdnin jsou aktivní pouze zřídka, ale zároveň v tomto období vrcholí jejich činnost (letní tábory, soustředění apod).
2. **Sportovní kluby** - navštěvuje je přibližně necelá třetina školních dětí, ale také značná část mládeže. Sportovní kluby rozvíjejí smysl zejména pro týmovou práci a umožňují uživatelům udržovat kontakty se stejnou věkovou skupinou a přispívat tak k eliminaci sociálně patologických jevů.

Dalšími volnočasovými aktivitami jsou **nepravidelné (tzv. spontánní) aktivity**. Jedná se o nejrůznější akce NNO typu dětských dnů, loučení se školním rokem, Mikuláš, karnevaly, oslavy apod. (z nichž některé se mohou i opakovat) a dále pak akce zcela nahodilé (např. sportovní odpoledne u příležitosti výročí v obci apod.) Některé z těchto aktivit jsou pořádány také subjekty mimo nestátní neziskový sektor (podniky, jednotlivci apod.).

Již bylo uvedeno, že pro cílovou skupinu popsanou v této kapitole je důležitý zejména **nízkoprahový charakter** služeb NNO v oblasti volného času. Pro aktivity nízkoprahového charakteru platí v podstatě to, co bylo uvedeno u aktivit pravidelných s tím, že jejich uživatelé nejsou nuceni, a ani program zařízení s tímto druhem aktivit nevyžaduje, aby je navštěvovali zcela pravidelně. Aktivity těchto klubů jsou určeny zejména dětem a mládeži ze sociálně znevýhodněného prostředí a jsou přístupné všem bez rozdílu věku, pohlaví či rasy. V rámci nízkoprahových zařízení pracují často sociální pracovníci. Některá z těchto zařízení nejsou navíc soustředěna pouze na období školního roku, ale umožňují svým uživatelům také volnočasové využití v průběhu letních prázdnin.

8.2.2 Sekundární cílové skupiny

8.2.2.1 Rodiče dětí ohrožených sociální exkluzí

Vzhledem k tomu, že volnočasové aktivity jsou primárně zaměřeny na všechny obyvatele kraje (děti a mládež, dospělí a senioři), má význam uvést pouze jednu sekundární cílovou skupinu, a to rodiče dětí - zejména těch nejmladších, které se účastní aktivit dané NNO. Především nejmenší děti se účastní volnočasových aktivit v doprovodu rodičů. I u dětí starší, které již nejsou doprovázeny, je daná NNO s jejich rodiči v kontaktu (je to dáno také tím, že do 18 let nemají děti plnou právní způsobilost).

Základními potřebami této sekundární cílové skupiny jsou:

- požadavek na rozvoj osobnosti, samostatnost a zdatnost dítěte;
- vzdělávání, získání teoretických poznatků z různých oblastí a jejich ověření v praxi;
- zapojení dítěte do kolektivu, porozumění a shoda s vrstevníky;
- „odložení“ dětí do kroužků a klubů, vytvoření volného prostoru pro rodiče (at' s ohledem na zaměstnání, práci s dalšími dětmi, domácí práce apod.)

8.3 Síť služeb v kraji

Organizací nestátního neziskového sektoru působících v oblasti volnočasových aktivit je v Pardubickém kraji značné množství. Jedná se o organizace nejrůznějšího zaměření - od zájmových klubů či kroužků, přes kulturně a společensky zaměřená zařízení po organizace umožňující uživatelům svých služeb provozovat sportovní aktivity. Jejich působnost může být čistě lokální či regionální, celokrajská, ale také celorepubliková (NNO s celostátní působností fungující prostřednictvím husté sítě poboček - např. Junák, Pionyr apod.)

S touto cílovou skupinou pracují v podstatě všechny volnočasové NNO v kraji, avšak vzhledem k jejich značnému množství a neexistující centrální evidenci všech těchto zařízení na území kraje není možné provést bližší popis struktury sítě služeb. Nelze uvést ani tzv. nejvýznamnější organizace působící na území kraje, protože není k dispozici žádný objektivní ukazatel, který by umožnil význam jednotlivých organizací porovnat.

Do určité míry lze pro sestavení přehledu NNO, nabízejících uživatelům svých služeb volnočasové aktivity na území kraje, využít například adresáře nestátních neziskových organizací sestavené Koalicí nevládek Pardubicka (KONEP) a Národního institutu dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (NIDM). Tyto adresáře však nezachycují všechny NNO působící v kraji. Přehled nestátních neziskových organizací z adresáře KONEPu a NIDM je uveden v přílohách.²³

²³ viz Příloha 7 - NNO v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy

Z hlediska „specializace“ NNO na děti a mládež ohrožených sociální exkluzí je jejich výčet spolu s bližší charakteristikou dané organizace uveden vždy v příslušných dalších částech této studie. Následující přehled uvádí pouze jejich výčet:

- oblast etnických menšin:
 - Darjav o.s., Pardubice
 - Babášek o.s., Pardubice
 - Klub hurá kamarád o.s., Pardubice
 - Městská romská rada o.s., Pardubice
 - Městský azylový dům pro ženy a matky s dětmi Paprsek při SKP-Centru o.s., Pardubice
 - Salesiánské středisko mládeže – Salesiáni Dona Boska, Pardubice
 - Šance pro Tebe o.s., Chrudim
 - Naděje o.s. Praha, pobočka Vysoké Mýto
 - Naděje o.s. Praha, pobočka Česká Třebová
 - Regirom o.s., Pardubice
 - Středisko sociálních služeb Salvia, Svitavy
 - Oblastní charita, Ústí nad Orlicí
- oblast osob bez domova:
 - Centrum J.J.Pestalozziho o.p.s., Chrudim
 - o.s. CEMA, Žamberk
 - Klub hurá kamarád o.s., Pardubice
 - Farní charita, Polička
- oblast dětí a mládeže ohrožených drogou:
 - Klub hurá kamarád o.s., Pardubice
- oblast zdravotně postižených osob:
 - SPID Handicap o. p. s
 - Česká abilympijská asociace
 - Základní škola a Praktická škola SVÍTÁNÍ, o.p.s.
 - TyfloCentrum Pardubice o.p.s.
 - Česká katolická charita
 - Svítání - sdružení pro pomoc zdravotně postiženým dětem, Pardubice

8.3.1 Bílá místa v síti služeb

Poskytovatelé služeb z řad NNO spatřují základní problém v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy v nerovnoměrném pokrytí území kraje. Největší množství volnočasových aktivit je obyvatelům kraje dostupné ve větších městech a naopak v řadě malých vesnic možnosti organizovaného trávení volného času prostřednictvím NNO chybí. Ve vztahu k dětem a mládeži ohroženým sociální exkluzí jsou bílá místa v síti služeb popsána v dalších částech této studie.

8.3.2 Vybrané charakteristiky NNO v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy

Z dotazníkového šetření, provedeného v souvislosti s touto studií, lze uvést charakteristické znaky NNO, které uvedly jako primární předmět činnosti zaměřené na volnočasové aktivity²⁴. Celkový počet těchto organizací byl 179 z celkového počtu 321 NNO, které vyplnily dotazník (dále označovány jako respondenti).

²⁴ tzn. tyto organizace uvedly jako primární předmět činnosti aktivity v oblastech: kultury a umění, sportu a rekreace, organizování činnosti - viz metody výzkumu (svazek I)

Sít' služeb lze na základě výsledků tohoto dotazníkového šetření charakterizovat následovně:

- právní formou těchto organizací je v převážné většině případů občanské sdružení (92,1 %), dále pak obecně prospěšná společnost (7,3 %) a ve zbyvajících případech se jedná o nadaci či nadační fond (0,6 %);
- na věkovou skupinu 1-14 let se zaměřuje 54 % organizací, na věkovou skupinu 15 - 18 let 67,6 %, na věkovou skupinu 19 - 60 let 80 % a 25,1 % organizací uvedlo, že pracuje také s osobami ve věku nad 60 let;
- odhadovaný průměrný počet účastníků aktivit respondentů v průběhu jednoho měsíce udává následující tabulka (Tab. 8-3);
- 52,5 % respondentů uvedlo místní působnost, 15,6 % regionální působnost, 11,7 % krajskou působnost, 14,5 % nadregionálně působnost a 5,6 % mezinárodní působnost;
- 71,9 % respondentů uvedlo, že využívají práce dobrovolníků prakticky neustále, 15 % respondentů využívá dobrovolníky méně často a zbyváající část respondentů (13,2 %) dobrovolníky při své činnosti nevyužívá.

Tab. 8-3: Průměrný počet účastníků volnočasových aktivit NNO (respondentů)

Průměrný počet účastníků	% organizací
1-10	10,1
11-20	12,3
21-40	14,0
41-60	11,2
61-100	21,8
101-200	8,9
více než 200	11,7
Celkem	89,9
Neuvedeno	10,1

Zdroj: První regionální rozvojová a. s. - dotazníkové šetření

Z dotazníkového šetření lze také sestavit přehled organizací, které uvedly, že provozují nízkoprahová centra pro mládež (tzn. jsou určena pro děti a mládež ohrožené sociální exkluzí).

Jsou to následující NNO:

- Babášek o.s., Pardubice;
- Oblastní charita Ústí nad Orlicí;
- Naděje, Vysoké Mýto;
- Šance pro Tebe, o.s., Chrudim;
- o.s. Berenika, Vysoké Mýto;
- Charita Přelouč;
- Klub hurá kamarád o.s., Pardubice;
- Světlo pro děti, Pardubice.

8.4 Použité pojmy

Společensky nežádoucí jevy (sociálně patologické jevy) tvoří širokou škálu problémů. Nejčastěji se jedná o problémy v následujících oblastech - záškoláctví, šikanování, užívání návykových látek, včetně alkoholu, kouření, anabolik, léků a dalších, kriminality, delikvence,

vandalismu a jiných forem násilného chování, xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu, ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže, komerčního sexuálního zneužívání dětí, syndromu týraných a zneužívaných dětí, netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling), sekt a sociálně patologických náboženských hnutí, životního stylu (škodlivost kouření, pití alkoholu, kanabis, omamné psychotropní látky), kvalitních stravovacích návyků (nadváha a obezita, bulimie, anorexie, tělesná aktivita)²⁵, virtuálních drog apod.

Sociálně preventivní funkce souvisí s požadavkem společnosti na předcházení tzv. společensky nežádoucích jevů (označovány také jako sociálně patologické jevy).

Volný čas - volný čas je chápán jako doba, která zbude člověku po odečtení pracovní doby včetně přesčasů, tj. času pracovního, a dále času využitého na dopravení se z a do zaměstnání, času věnovaného domácnosti a rodině a času potřebného pro obstarání vlastních fyziologických potřeb, tj. času vázaného.

Sociální exkluzí rozumíme (při vědomí různých způsobů užívání tohoto pojmu) jako proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavovány přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku. Proces sociálního vyloučení je primárně důsledkem chudoby a nízkých příjmů, přispívají k němu však také další faktory jako je diskriminace, nízké vzdělání či špatné životní podmínky. Sociálně vyloučení jsou odříznuti od institucí a služeb, sociálních sítí a vzdělávacích příležitostí. Projevem sociálního vyloučení je tedy například dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, život v prostorově vyloučených částech obcí (ghettech), nízká kvalifikace, špatný zdravotní stav, rozpad rodin či ztráta sebeúcty. Jako adaptace na podmínky sociálního vyloučení se často vytváří specifické hodnoty a normy, mezi něž patří například důraz na přítomnost, neschopnost plánovat do budoucna, pocity beznaděje a bezmocnosti či přesvědčení, že člověk nemůže ovlivnit vlastní sociální situaci. Existují tři možné pohledy na sociální vyloučení:

1. redistribuční - zdůrazňuje sociální vlivy, které tuto situaci způsobují (mezi ně řadí například existující nerovnost ve společnosti) a zaměřuje se na osoby žijící v chudobě;
2. etický - zdůrazňuje kriminální chování a morální úpadek celých sociálních skupin či obyvatel městských čtvrtí, které se ocitly v sociálním vyloučení;
3. integračním - sociální vyloučení je zde chápáno jako totožné s vyloučením z trhu práce.²⁶

8.5 Použité zdroje

Tištěné materiály:

²⁵ Koncepce prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže na období 2006 - 2008. Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Zlínského kraje, 2005.

²⁶ Zdroj: Fórum pro integraci, Praha (<http://www.forint.cz/portal/co-je-to-socialni-exkluze/>)

- Koncepce prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže na období 2006 - 2008. Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Zlínského kraje, 2005.
- Miovský, M., Urbánek, T. Studie NEAD 2000 - Nealkoholové drogy 2000 v okrese Pardubice. Brno: Sdružení Podané ruce. 2001.
- adresář NNO Koalice nevládek Pardubicka.
- adresář NNO Národního institutu dětí a mládeže MŠMT ČR.

Zdroje z internetu:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Volný čas a prevence u dětí a mládeže. 2002 (<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/olnycas.pdf>)
- Sociologie a volný čas - Referáty studentů katedry Sociologie a katedry Sociální práce Filosofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (<http://sociologie.unas.cz>)
- Projekt Není nám to jedno! realizovaný za podpory společnosti Henkel ČR (<http://www.henkel-smile.cz>)
- o.s. Altus, Chrudim (<http://www.altus.chrudimka.cz/>)
- Český statistický úřad. Národnostní složení obyvatelstva. (Sčítání lidu, domů a bytů 2001) (<http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/publ/4114-03->)
- Český svaz tělesné výchovy (<http://www.cstv.cz>)
- Fórum pro integraci, Praha (<http://www.forint.cz/portal/co-je-to-socialni-exkluze/>)

Příloha 7 - NNO v oblasti volného času, sportu a tělovýchovy

zdroj: Adresář NNO Koalice nevládek Pardubicka (KONEP) a adresář NNO Národního institutu dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (NIDM).

KONEP:

OBOROVÉ ČLENĚNÍ, organizace jsou seřazeny podle jejich sídla (abecedně)

Kultura a umění

Název NNO	Sídlo	Forma
Společnost pro pořádání Hudebních slavností v Brandýse nad Orlicí	Brandýs nad Orlicí	občanské sdružení
29. oddíl skautek - SSS ČR	Brněnec	občanské sdružení
Rómské občanské sdružení MIRET	Bystré	občanské sdružení
Dobrá nálada	Čeperka	
TRIARIUS	Česká Třebová	občanské sdružení
Klub oživení historie obce	Dolní Újezd u Litomyšle	občanské sdružení
Artega	Heřmanův Městec	občanské sdružení
Kruh - sdružení rodičů a přátel Domu dětí Ježkovka	Heřmanův Městec	
Veselo (pro malé i velké) Heřmanův Městec	Heřmanův Městec	občanské sdružení
Junák - svaz skautů a skautek ČR, středisko Hlinsko	Hlinsko v Čechách	občanské sdružení
ÚL - Hlinsko	Hlinsko v Čechách	občanské sdružení
Český hudební tábor mládeže o.p.s.	Horní Jelení	obecně prospěšná společnost
Český rybářský svaz, místní organizace Choceň	Choceň	
Sdružení přátel města Chrasti a jeho památek	Chrast	
Taneční, sportovní a kulturní centrum Chrast	Chrast	občanské sdružení
SK Chrast	Chrast u Chrudimi	občanské sdružení
Centrum pro zdravotně postižené Pardubického kraje, detašované pracoviště Chrudim	Chrudim	občanské sdružení
Česká křesťanská akademie - místní skupina Chrudim	Chrudim	občanské sdružení
Divadelní spolek J. N. Štěpánka	Chrudim	občanské sdružení
Junák - svaz skautů a skautek ČR, středisko Chrudim	Chrudim	
Kacafírek loutkářský spolek Chrudim	Chrudim	občanské sdružení
Klub Flek Chrudim	Chrudim	
Klub Sedmé nebe	Chrudim	občanské sdružení
Občanské sdružení Altus	Chrudim	

Promusic	Chrudim	
Samostatná dětská organizace VIčata Rabštejnská Lhota	Chrudim	občanské sdružení
Sdružení rodičů a přátel dětského folklorního souboru Kuřátka	Chrudim	
Sdružení rodičů a rada rodičů při MŠ Svatopluka Čecha v Chrudimi	Chrudim	občanské sdružení
Spolek Rabouň	Chrudim	občanské sdružení
Šance pro Tebe	Chrudim	občanské sdružení
Loutkářský soubor AHOJ Chrudim	Chrudim	
Klub vojenské historie Kralka	Chvaletice	občanské sdružení
KAMARÁDI Jablonné nad Orlicí	Jablonné nad Orlicí	občanské sdružení
Svaz skautů a skautek České republiky, 18 oddíl skautek "Veronica" Jevíčko	Jevíčko	občanské sdružení
Svaz skautů a skautek České republiky, 28 oddíl skautů "Petra Mullera" Jevíčko	Jevíčko	občanské sdružení
Občanské sdružení pro obnovu a rozvoj Neratova a Novinska	Lázně Bohdaneč	občanské sdružení
Klub přátel pěveckých sborů Petrklíč a ŽKS Letohrad	Letohrad	občanské sdružení
Oblastní charita Ústí nad Orlicí	Letohrad	církevní organizace
Společnost F. V. Heka	Letohrad	občanské sdružení
YMCA Letohrad, Křesťanské sdružení mladých lidí	Letohrad	
COMBO 2-taneční orchestr	Litomyšl	
Farní charita Litomyšl	Litomyšl	úcelové zařízení církev
Institut restaurování a konzervačních technik Litomyšl, o.p.s.	Litomyšl	obecně prospěšná společnost
Kino SOKOL	Litomyšl	
Majáles Litomyšl o. p. s	Litomyšl	obecně prospěšná společnost
Mužský pěvecký sbor Litomyšl	Litomyšl	
Nadační fond Litomyšlského symfonického orchestru	Litomyšl	nadační fond
Naděje, pobočka Litomyšl	Litomyšl	občanské sdružení
Sbor paní a dívek v Litomyšli	Litomyšl	občanské sdružení
Sdružení pro pořádání mezinárodních hudebních kurzů	Litomyšl	občanské sdružení
Spolek přátel Růžového paloučku	Litomyšl	občanské sdružení
Vlastimil - smíšený pěvecký sbor, o. p. s.	Litomyšl	obecně prospěšná společnost
Zahradníci, o. p. s.	Litomyšl	obecně prospěšná společnost
ADRA	Luže	

Hamzovy děti z Košumberka	Luže - Košumberk	občanské sdružení
ASK STŠ MO Moravská Třebová, oddíl boxu	Moravská Třebová	
BOII	Nasavrky	občanské sdružení
Filmový klub Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Handicentrum	Pardubice	občanské sdružení
IFAS Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Luna, nadační fond pro zdravotně postižené	Pardubice	nadační fond
Nadační fond C.A.F., Sportovní gymnázium Pardubice	Pardubice	nadační fond
Občanské sdružení Pardubických Romů	Pardubice	občanské sdružení
Pardubický spolek historie železniční dopravy	Pardubice	občanské sdružení
Salesiánské středisko mládeže	Pardubice	církevní školské zařízení
Sdružení rodičů a přátel folklorních souborů Hopera - Holoubek, Perníček, Radost	Pardubice	
Spolek přátel Kunětické hory	Pardubice	občanské sdružení
Taneční country klub Virginia	Pardubice	občanské sdružení
Terra Madoda Pardubice	Pardubice	
Vysokoškolský umělecký sbor	Pardubice	
CTS Perfect Pardubice	Pardubice - Slovany	občanské sdružení
Občanské sdružení Pyramida	Pardubice	občanské sdružení
Divadlení spolek Tyl	Polička	občanské sdružení
Klub PAPERSEK	Slatiňany	občanské sdružení
Nadace J. Plívy	Svitavy	
Občanské sdružení „BERENIKA“	Svitavy	občanské sdružení
FAUN Trstěnice	Trstěnice	občanské sdružení
Lichnice	Třemošnice	
Dešvedna Ústí nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	občanské sdružení
Občanské sdružení divadelních ochotníků Ústí nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	
Tělocvičná jednota Sokol Vítějeves	Vítějeves	občanské sdružení
Orel župa Orlická	Vysoké Mýto	
TRIANGL	Vysoké Mýto	sdružení právnických osob
Jóga v denním životě - Žďárec	Žďárec u Skutče	občanské sdružení
TJ Sokol Živanice	Živanice	občanské sdružení

Organizování činnosti

Název NNO	Sídlo	Forma
29. oddíl skautek - SSS ČR	Brněnec	občanské sdružení
Rómské občanské sdružení MIRET	Bystré	občanské sdružení
Sdružení ZO ČSOP Ústí nad Orlicí	Česká Třebová	občanské sdružení
ZO ČSOP 52/01 "Podorlicko" Česká Třebová	Česká Třebová	občanské sdružení
Veselo (pro malé i velké) Heřmanův Městec	Heřmanův Městec	občanské sdružení
Východočeský aeroklub Pardubice	Heřmanův Městec	
Junák - svaz skautů a skautek ČR, středisko Hlinsko	Hlinsko v Čechách	občanské sdružení
ÚL - Hlinsko	Hlinsko v Čechách	občanské sdružení
Český střelecký svaz, SSK 0201 Chrast u CR	Hrochův Týnec	občanské sdružení
Český rybářský svaz, místní organizace Choceň	Choceň	
ZO ČSOP 52/02 Choceň	Choceň	občanské sdružení
Taneční, sportovní a kulturní centrum Chrast	Chrast	občanské sdružení
Akademie J. A. Komenského, oblast Chrudim	Chrudim	občanské sdružení
Česká tábornická unie - T. O. Walkeři	Chrudim	
Český svaz bojovníků za svobodu	Chrudim	občanské sdružení
Mama klub	Chrudim	občanské sdružení
MTBC Manitou Sokol Chrudim	Chrudim	
Sdružení PROUD	Chrudim	
Sdružení rodičů a rada rodičů při MŠ Svatopluka Čecha v Chrudimi	Chrudim	občanské sdružení
Spolek Rabouň	Chrudim	občanské sdružení
Šance pro Tebe	Chrudim	občanské sdružení
Vodácké sdružení Kačeři	Chrudim	občanské sdružení
Zálesák - středisko Táborníci Chrudim	Chrudim	
ZO ČSOP 44/16 "Klub ochránců SPR Habrov"	Chrudim	občanské sdružení
Svaz skautů a skautek České republiky, 18 oddíl skautek "Veronica" Jevíčko	Jevíčko	občanské sdružení
Svaz skautů a skautek České republiky, 28 oddíl skautů "Petra Mullera" Jevíčko	Jevíčko	občanské sdružení
Klub českých turistů TJ Lanškroun	Lanškroun	občanské sdružení
Svaz cyklistiky kraje Pardubice	Lázně Bohdaneč	občanské sdružení

YMCA Letohrad, Křesťanské sdružení mladých lidí	Letohrad	
ZO ČSOP 52/06 Letohrad	Letohrad	
A - klub Pohodlí	Litomyšl	občanské sdružení
J. K. Hřebčín Suchá	Litomyšl	občanské sdružení
Majáles Litomyšl o. p. s	Litomyšl	obecně prospěšná společnost
Nadační fond Litomyšlského symfonického orchestru	Litomyšl	nadační fond
Sbor paní a dívek v Litomyšli	Litomyšl	občanské sdružení
Sdružení pro pomoc mentálně postiženým	Litomyšl	
Zahradníci, o. p. s.	Litomyšl	obecně prospěšná společnost
ADRA	Luže	
Hamzovy děti z Košumberka	Luže - Košumberk	občanské sdružení
Sdružení přátel centra volného času	Moravská Třebová	občanské sdružení
BOII	Nasavrky	občanské sdružení
ZO ČSOP 44/17 Nasavrky	Nasavrky	občanské sdružení
AVENUE, o. p. s.	Pardubice	obecně prospěšná společnost
Centrum pro zdravotně postižené Pardubického kraje	Pardubice	občanské sdružení
Česká abilympijská asociace	Pardubice	občanské sdružení
Česká asociace Sport pro všechny, Pardubická krajská asociace SPV	Pardubice	občanské sdružení
Český střelecký svaz, SSK TMS Pardubice	Pardubice	
Ekocentrum PALETA	Pardubice	občanské sdružení
IFAS Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Klub českých turistů Slovan Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Klub přátel dětského domova v Pardubicích	Pardubice	občanské sdružení
Luna, nadační fond pro zdravotně postižené	Pardubice	nadační fond
Občanské sdružení Pardubických Romů	Pardubice	občanské sdružení
Oblastní charita Pardubice	Pardubice	účelové zařízení církve
Pardubické krajské sdružení ČSTV	Pardubice	občanské sdružení
Pardubický spolek historie železniční dopravy	Pardubice	občanské sdružení
Rescueinfo	Pardubice	občanské sdružení
RUBÍN Centrum	Pardubice	občanské sdružení
Sdružení pro ranou péči v Pardubicích	Pardubice	občanské sdružení
Sdružení rodičů a přátel folklorních souborů Hopera - Holoubek, Perníček, Radost	Pardubice	

Soukromá škola basketbalu Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Spolek přátel Kunětické hory	Pardubice	občanské sdružení
Svaz zdravotně postižených esperantistů a jeho Mezinárodní klub ve spolupráci s Klubem esperantistů dr. Schulhofa v Pardubicích	Pardubice	občanské sdružení
Taneční country klub Virginia	Pardubice	občanské sdružení
Taneční klub LIFE	Pardubice	
Vysokoškolský umělecký sbor	Pardubice	
Občanské sdružení Pyramida	Pardubice	občanské sdružení
Dětské informační centrum Polička	Polička	občanské sdružení
Sdružení rodičů a přátel postižených dětí "Kamínek"	Polička	občanské sdružení
Sportovně střelecký klub Sezemice	Sezemice	občanské sdružení
Klub PAPERSEK	Slatiňany	občanské sdružení
Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR klub "POHODA"	Svitavy	
ATOM + TOM Zálesáci Svítavy	Svitavy	
Sbor dobrovolných hasičů Svratouch	Svratouch	
AGROVENKOV, o. p. s.	Ústí nad Orlicí	obecně prospěšná společnost
Roska Ústí n. Orlicí, region. org. Unie Roska v ČR	Ústí nad Orlicí	
ZO ČSOP 52/03	Ústí nad Orlicí	občanské sdružení
ZO ČSOP Sdružení 52/RS Ústí nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	občanské sdružení
Myslivecké sdružení "Na Čihadlech" Vítějeves	Vítějeves	
Svaz skautů a skautek České republiky, 30. oddíl skautů Brněnec	Vítějeves	občanské sdružení
Tělocvičná jednota Sokol Vítějeves	Vítějeves	občanské sdružení
Orel župa Orlická	Vysoké Mýto	
ZO ČSOP 52/07	Vysoké Mýto	
ZO ČSOP 7 Vysoké Mýto	Vysoké Mýto	
CEMA o. s.	Žamberk	občanské sdružení
Modelářský klub SMČR Orlík Žamberk	Žamberk	občanské sdružení
OS rodičů a přátel OU a PRŠ	Žamberk	občanské sdružení
Rodinné centrum Pohoda (Občanské sdružení CEMA)	Žamberk	občanské sdružení

Sport a rekreace

Název NNO	Sídlo	Forma
Jezdecké stezky východních Čech	Bojanov - Kovářov	občanské sdružení
Jezdecký oddíl Železné hory	Bojanov - Kovářov	občanské sdružení
SKI KLUB Česká Třebová	Česká Třebová	občanské sdružení
Školní sportovní klub při Gymnáziu Česká Třebová	Česká Třebová	občanské sdružení
Tělovýchovná jednota Semanín	Česká Třebová	občanské sdružení
Jezdecký klub Žamberk	Dlouhoňovice	občanské sdružení
Artega	Heřmanův Městec	občanské sdružení
Kruh - sdružení rodičů a přátel Domu dětí Ježkovka	Heřmanův Městec	
Společnost přátel Železných hor	Heřmanův Městec	občanské sdružení
Veselo (pro malé i velké) Heřmanův Městec	Heřmanův Městec	občanské sdružení
Východočeský aeroklub Pardubice	Heřmanův Městec	
HK Hlinsko	Hlinsko	občanské sdružení
Sokol Studnice	Hlinsko	
Klub cyklistiky Hlinsko v Čechách	Hlinsko v Čechách	občanské sdružení
Klub českých turistů Hlinsko v Čechách	Hlinsko v Čechách	
Klub klasického lyžování Hlinsko	Hlinsko v Čechách	občanské sdružení
Maraton klub Hlinsko v Čechách	Hlinsko v Čechách	
ÚL - Hlinsko	Hlinsko v Čechách	občanské sdružení
Automotoklub Holice	Holice	občanské sdružení
Český hudební tábor mládeže o.p.s.	Horní Jelení	obecně prospěšná společnost
Český střelecký svaz, SSK 0201 Chrast u CR	Hrochův Týnec	občanské sdružení
Tělocvičná jednota Sokol Dvakačovice	Hrochův Týnec	občanské sdružení
Český rybářský svaz, místní organizace Choceň	Choceň	
Klub orientačního běhu Spartak Choceň	Choceň	
Sbor jednoty bratrské v Chocni	Choceň	církev
Tenisový klub Choceň	Choceň	občanské sdružení
Taneční, sportovní a kulturní centrum Chrast	Chrast	občanské sdružení
Jezdecký klub Smrček	Chrast u Chrudimě	občanské sdružení
SK Chrast	Chrast u Chrudimi	občanské sdružení
SK Chroustovice	Chroustovice	občanské sdružení
AFK Chrudim	Chrudim	občanské sdružení
Centrum pro zdravotně postižené Pardubického	Chrudim	občanské sdružení

kraje, detašované pracoviště Chrudim		
Český červený kříž	Chrudim	občanské sdružení
Junák - svaz skautů a skautek ČR, středisko Chrudim	Chrudim	
Klub českých turistů, odbor Chrudim	Chrudim	
Klub Flek Chrudim	Chrudim	
Linea Chrudim	Chrudim	občanské sdružení
Mládež ČČK	Chrudim	občanské sdružení
MTBC Manitou Sokol Chrudim	Chrudim	
Samostatná dětská organizace Vlčata Rabštejnská Lhota	Chrudim	občanské sdružení
Sdružení PROUD	Chrudim	
Sportovní klub Shotokan Karate Chrudim	Chrudim	občanské sdružení
Sportovní unie Chrudimska	Chrudim	občanské sdružení
TJ Sokol Rabštejnská Lhota	Chrudim	občanské sdružení
Vodácké sdružení Kačeři	Chrudim	občanské sdružení
Zálesák - středisko Táborníci Chrudim	Chrudim	
ZO AVZO TŠČ ČR	Chrudim	občanské sdružení
TJ Sokol Bořice	Chrudim	občanské sdružení
KAMARÁDI Jablonné nad Orlicí	Jablonné nad Orlicí	občanské sdružení
Svaz skautů a skautek České republiky, 18 oddíl skautek "Veronica" Jevíčko	Jevíčko	občanské sdružení
Svaz skautů a skautek České republiky, 28 oddíl skautů "Petra Mullera" Jevíčko	Jevíčko	občanské sdružení
TJ Cykloklub Jevíčko	Jevíčko	občanské sdružení
TJ Jevíčko	Jevíčko	občanské sdružení
TJ Sokol Klášterec nad Orlicí	Klášterec nad Orlicí	občanské sdružení
TJ Jiskra Králíky	Králíky	občanské sdružení
Klub českých turistů TJ Lanškroun	Lanškroun	občanské sdružení
SKP Duha Lanškroun	Lanškroun	
Svaz cyklistiky kraje Pardubice	Lázně Bohdaneč	občanské sdružení
TJ Spartak Letohrad	Letohrad	
TJ Spartak Letohrad - hokejbalový oddíl	Letohrad	
YMCA Letohrad, Křesťanské sdružení mladých lidí	Letohrad	
Cyklo Stratílek Sport a klub	Litomyšl	
Český zahrádkářský svaz - Řetízek	Litomyšl	
HC Litomyšl	Litomyšl	občanské sdružení
J. K. Hřebčín Suchá	Litomyšl	občanské sdružení
Majáles Litomyšl o. p. s	Litomyšl	obecně prospěšná

		společnost
Naděje, pobočka Litomyšl	Litomyšl	občanské sdružení
Sdružení pro pomoc mentálně postiženým	Litomyšl	
TJ Jiskra Litomyšl	Litomyšl	
TJ Sokol Litomyšl	Litomyšl	
Zahradníci, o. p. s.	Litomyšl	obecně prospěšná společnost
ZKO Kynologický klub Litomyšl	Litomyšl	občanské sdružení
Klub cyklistů Luže - Košumberk	Luže	
TJ Léčebna Košumberk	Luže	občanské sdružení
TJ 503018 Městec	Městec	
Tatran Míčov	Míčov	občanské sdružení
Tělovýchovná jednota Sport Mladkov	Mladkov	
ASK STŠ MO Moravská Třebová, oddíl boxu	Moravská Třebová	
OS OKULUS Mor. Třebová	Moravská Třebová	
Sdružení přátel centra volného času	Moravská Třebová	občanské sdružení
TJ Slovan Moravská Třebová	Moravská Třebová	občanské sdružení
BOII	Nasavrky	občanské sdružení
AMK Zlatá přilba ČR v AČR	Pardubice	občanské sdružení
Atletický klub Pardubice	Pardubice	
Basketbalový klub Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Česká asociace Sport pro všechny, Pardubická krajská asociace SPV	Pardubice	občanské sdružení
Česká asociace Sport pro všechny, Pardubická krajská asociace SPV	Pardubice	
Český střelecký svaz, SSK TMS Pardubice	Pardubice	
Český veslařský klub Pardubice	Pardubice	
ČSTV-KS, krajský volejbalový svaz	Pardubice	
EURO EDUCA	Pardubice	občanské sdružení
Hvězda SKP Pardubice - oddíl atletiky	Pardubice	občanské sdružení
IHC BONFIRE STRÍDA Pardubice	Pardubice	
Klub českých turistů Slovan Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Klub orientačního běhu Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Klub potápěčů Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Krasobruslařský klub Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Luna, nadační fond pro zdravotně postižené	Pardubice	nadační fond
Nadační fond C.A.F., Sportovní gymnázium Pardubice	Pardubice	nadační fond

Občanské sdružení Pardubických Romů	Pardubice	občanské sdružení
Pardubické krajské sdružení ČSTV	Pardubice	občanské sdružení
RUBÍN Centrum	Pardubice	občanské sdružení
Salesiánské středisko mládeže	Pardubice	církevní školské zařízení
Sdružení rodičů a přátel Dětského lezeckého týmu	Pardubice	občanské sdružení
Sdružení rodičů a přátel folklorních souborů Hopera - Holoubek, Perníček, Radost	Pardubice	
Sokolská župa Východočeská - Pippichova	Pardubice	
Soukromá škola basketbalu Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Speciální škola Svítání, o .p. s	Pardubice	obecně prospěšná společnost
Spolek přátel Kunětické hory	Pardubice	občanské sdružení
Svítání - sdružení pro pomoc zdravotně postiženým dětem, Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
Taneční country klub Virginia	Pardubice	občanské sdružení
Taneční klub LIFE	Pardubice	
Tělocvičná jednota Sokol Pardubice I	Pardubice	občanské sdružení
TJ Lokomotiva Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
TJ Lokomotiva Pardubice, odd. cyklistiky	Pardubice	občanské sdružení
TJ Tesla Pardubice	Pardubice	občanské sdružení
CTS Perfect Pardubice	Pardubice - Slovany	občanské sdružení
Dětské informační centrum Polička	Polička	občanské sdružení
SK Masokombinát Polička	Polička	
TJ Spartak Polička	Polička	
ZO ČSOP 44/03 Novohradka	Proseč	občanské sdružení
SK PREPO Proseč	Proseč u Sk.	občanské sdružení
Hokejbalový club Jestřábi Přelouč	Přelouč	
SK Ronov nad Doubravou	Ronov nad Doubravou	
Tenisový klub Seč	Seč	
TJ TTC Sedlec - Vysoké Mýto	Sedlec	
Sportovně střelecký klub Sezemice	Sezemice	občanské sdružení
AEROKLUB Skuteč	Skuteč	občanské sdružení
HC Skuteč	Skuteč	občanské sdružení
Jezdecký klub Slatiňany	Slatiňany	občanské sdružení
Klub PAPERSEK	Slatiňany	občanské sdružení
SK Křižanovice	Slatiňany	

Spartak Slatiňany	Slatiňany	občanské sdružení
Sportovní klub Sokol Dříteč	Staré Hradiště	občanské sdružení
Letecké akrobatické centrum ČR	Staré Město u M. Třebové	občanské sdružení
TJ SOU PS Pardubice - Rybitví	Staré Ždánice	občanské sdružení
Občanské sdružení „BERENIKA“	Svitavy	občanské sdružení
TJ Svítavy	Svitavy	občanské sdružení
AUTO - KLUB Ústí nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	
Golf Club Uno	Ústí nad Orlicí	
TJ JISKRA Ústí nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	občanské sdružení
Občanské sdružení Bonanza	Vendolí	občanské sdružení
TJ Sokol Vendolí, okres Svítavy	Vendolí	
Svaz skautů a skautek České republiky, 30. oddíl skautů Brněnec	Vítějeves	občanské sdružení
Tělocvičná jednota Sokol Vítějeves	Vítějeves	občanské sdružení
Orel župa Orlická	Vysoké Mýto	
Modelářský klub SMČR Orlík Žamberk	Žamberk	občanské sdružení
Orlický tenisový klub	Žamberk	občanské sdružení
OS rodičů a přátel OU a PRŠ	Žamberk	občanské sdružení
Rodinné centrum Pohoda (Občanské sdružení CEMA)	Žamberk	občanské sdružení
TJ Sokol Živanice	Živanice	občanské sdružení

Adresář NIDM:

Název organizace	Sídlo	poznámka
Česká rada dětí a mládeže	Praha	(střešní organizace s celorepublikovou působností)
Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR	Praha	(celorepubliková působnost)
Asociace středoškolských klubů v ČR	Brno	(celorepubliková působnost)
Asociace víceúčelových základních organizací technických sportů a činností - ČR	Kutná Hora	(celorepubliková působnost)
Česká tábornická unie	Praha	(celorepubliková působnost)
Junák - svaz skautů a skautek ČR	Praha	(celorepubliková působnost)
Pionýr	Praha	(celorepubliková působnost)
Salesiánské hnutí mládeže	Praha	(celorepubliková působnost)
Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezka	Praha	(celorepubliková působnost)
YMCA v ČR - Křesťanské sdružení mladých lidí v ČR	Praha	(celorepubliková působnost)
Dorostová unie - sdružení křesťanských dorostů	Pardubice	(nadregionální působnost)
Klub hurá kamarád	Pardubice	(nadregionální působnost)
Vodácké sdružení Kačeři	Chrudim	(nadregionální působnost)

